

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****A.A. BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2021/47090

Karar Tarihi : 5/2/2025

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Ayşenur TUNCER

Başvurucu : A.A.

Vekili : Av. Murat Mert ÖZKAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında verilen önleyici tedbir kararının kaldırılması nedeniyle maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun işlettiği işyerinin yanında bulunan işyerinin sahibinin babası A.B. ile başvuru arasında 14/3/2019 tarihinde yaşanan olay nedeniyle yapılan yargılamada A.B. hakkında sarkıntılık yapmak suretiyle cinsel saldırı suçundan hapis cezası verilmiştir. Verilen mahkûmiyet hükmü 1/12/2020 tarihinde kesinleşmiştir. Bu olaydan sonra başvuru ile A.B. ve oğulları arasında anlaşmazlık yaşanmıştır. Ceza yargılaması sürecinde ise başvuru lehine olmak üzere A.B. aleyhine iki defa altışar ay 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir uygulanmıştır.

3. Başvurucu, lehine verilen tedbir kararlarının süresinin sona ermesinden sonra 25/8/2021 tarihinde tekrar A.B. ve oğulları hakkında tedbir kararı verilmesi talebinde bulunmuştur. Talep dilekçesinde 23/8/2021 tarihinde A.B. ve oğlunun kendisine, eşine yönelik olarak önce tehdit ve hakaret içeren sözler söylediklerini, ardından fiziksel şiddet uyguladıklarını iddia etmiştir. Ayrıca bu olaya ilişkin video görüntülerinin olduğu CD'yi sunmuştur. Anılan talep üzerine İstanbul Anadolu 1. Aile Mahkemesi (Mahkeme) altı ay süreyle başvuru lehine olmak üzere A.B. ve oğulları aleyhine tedbir uygulanmasına karar vermiştir.

4. Tedbir kararına karşı A.B. ve oğulları itiraz etmiş; itiraz dilekçesinde, başvurunun eşinin tahrik içeren davranışlarının olaya sebebiyet verdiği, ceza davasına

konu olan olay nedeniyle hakkında mahkûmiyet hükmü verilen A.B.nin bir ay ceza infaz kurumunda kalıp pandemi nedeniyle denetimli serbestlik tedbiriyile tahliye edilmesini dahi başvurunun şikâyet konusu yaptığını, ayrıca başvurunun müşterilere kendileri hakkında doğru olmayan şeyler söyleyerek kazançlarına zarar verme kastıyla hareket ettiğini ileri sürmüştür. Ayrıca daha önce verilen tedbir kararları süresince de başvurunun zorlama hapsi verilmesi talebinde bulunduğunu, bu talebinin reddedildiğini vurgulayarak ceza davasıyla ilgisi olmayan oğullarının başvurunun anılan davranışları nedeniyle zarar gördüklerini belirtmiştir.

5. İstanbul Anadolu 2. Aile Mahkemesince 14/9/2021 tarihinde itirazın kabulüne karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde 6284 sayılı Kanun'un 1. maddesinde kanunun amacının "*şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması*" olduğu, aynı Kanun'un 2. maddesinde kadına yönelik şiddetin "*kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranış*" şeklinde tanımlandığı belirtilmiştir. Bunun yanında taraflar arasındaki husumetin hukuki ve cezai uyumsuzluk ile komşuluk ilişkisinden kaynaklandığı, bu hâliyle talebin 6284 sayılı Kanun kapsamında kalmadığı sonucuna ulaşılarak tedbir kararı itiraz mercii tarafından kaldırılmıştır.

6. Başvurucu, nihai kararı 16/9/2021 tarihinde öğrendikten sonra 15/10/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; lehine verilen tedbirin kaldırılması nedeniyle devletin yükümlülüklerini yerine getirmediğini belirterek yaşam hakkının, maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, mevcut başvuruda başvurunun şikâyetleri konusunda değerlendirme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Bakanlık görüşüne karşı başvuru beyanda bulunmamıştır.

10. Başvurunun bahse konu ihlal iddialarını münhasıran Aile Mahkemesi tarafından tedbir kararının kaldırılmasına dayandırdığı görülmektedir. Anayasa Mahkemesinin benzer konulardaki daha önceki kararları da dikkate alınarak başvurunun tüm şikâyetleri Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı kapsamında incelenmiştir (*Eylem Çetin Demir* [1. B.], B. No: 2014/2302, 9/11/2017, § 28; *A.Z.Ö.* [2. B.], B. No: 2014/546, 19/12/2017, § 60; *Ö.T.* [1. B.], B. No: 2015/16029, 19/2/2019, § 25; *K.Ş.* [2. B.], B. No: 2016/14613, 17/7/2019, § 32).

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Devletin maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkına saygı gösterme yükümlülüğü öncelikle kamu otoritelerinin bu hakka müdahale etmemelerini gerektirir. Bununla birlikte anılan hakka etkili bir biçimde saygının sağlanmasını teminen devletin pozitif yükümlülükleri de bulunmaktadır. Söz konusu pozitif yükümlülükler, bireyler arası ilişkiler alanında olsa da belirtilen haklara saygıyı sağlamaya yönelik tedbirlerin alınmasını zorunlu kılar. Ayrıca söz konusu *saygının* bir gereği olarak negatif ve pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmesi sırasında, bireylerin anılan haklarını tam anlamıyla kullanabilmeleri için usule ilişkin etkili güvencelerden yararlandırılması da sağlanmalıdır (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 81; Murat Atılğan [2. B.], B. No: 2013/9047, 7/5/2015, § 22; Marcus Frank Cerny [GK], B. No: 2013/5126, 2/7/2015, § 36; Ata Türkeri [1. B.], B. No: 2013/6057, 16/12/2015, §§ 31-34; Hüdayi Ercoşkun [1. B.], B. No: 2013/6235, 10/3/2016, § 90; E.G. [GK], B. No: 2014/12428, 13/10/2016, § 68; Semra Özel Üner [1. B.], B. No: 2014/12009, 26/10/2016, § 35).

13. 6284 sayılı Kanun şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir. Anılan Kanun hâkime başvuruya konu olayları, ileri sürülen tehdidin boyutunu ve başvuruçunun kişisel koşullarını bir bütün olarak değerlendirerek şiddetin önlenmesi amacıyla gerekli tedbirleri alma konusunda geniş takdir yetkisi vermektedir (C.K. [1. B.], B. No: 2016/3114, 18/7/2019, § 35).

14. Somut olayda maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkına yönelik gerçekleştirilen müdahalenin özel hukuk kişisinden kaynaklandığı görülmüştür. Dolayısıyla olayda devletin *etkili bir hukuk sistemi kurma* yönündeki pozitif yükümlülüklerinin yerine getirilip getirilmediği yönünden bir inceleme yapılması gerekmektedir. 6284 sayılı Kanun kapsamında alınacak tedbirlere (bkz. § 13) ilişkin usul ve esaslar ile yaptırımlar düzenlenmekle devletin koruma yükümlülüğü çerçevesinde gerekli yasal altyapının oluşturulduğu ve şiddete uğrayanların veya şiddete uğrama tehlikesi bulunanların korunması yönünden kurulan hukuk sisteminin yetersiz olmadığı anlaşılmıştır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Semra Özel Üner, § 39; A.Z.Ö., § 76; Ö.T., § 32; Nuriye Ayhan Altınar [1. B.], B. No: 2020/1327, 4/10/2023, § 40). Bu durumda incelenmesi gereken husus, mevcut yasal mevzuat kapsamında gerekli usule ilişkin güvenceleri haiz olan somut olayın gerektirdiği ölçüde makul pratik tedbirler öngören bir yargılama yapıp yapılmadığı kapsamında olacaktır (Nuriye Ayhan Altınar, § 41).

15. Başvuru konusu olayda, başvuru ve A.B. arasında 14/3/2019 tarihinde yaşanan olay nedeniyle yapılan yargılamada A.B. hakkında sarkıntılık yapmak suretiyle cinsel saldırı suçundan hapis cezası verildiği sabittir. Bu olaydan sonra başvuru, A.B. ve oğulları ile anlaşmazlık yaşamıştır. Ceza yargılaması sürecinde ise A.B. aleyhine belirli süre tedbir uygulanmıştır. Anılan tedbirlerin süresi dolduktan sonra 23/8/2021 tarihinde yaşanan olay üzerine delil sunmak suretiyle başvuru hem A.B. hem de oğulları aleyhine ve kendi lehine tedbir uygulanmasını talep etmiştir. Bu talep üzerine Mahkeme, altı ay süreyle tedbir kararı vermesine rağmen anılan tedbir kararı itiraz merciiince kaldırılmıştır. İtiraz merciiinin taraflar arasındaki husumetin hukuki ve cezai uyumsuzluk ile komşuluk ilişkisinden kaynaklandığı tespitiyle talebin 6284 sayılı Kanun kapsamında kalmadığı sonucuna ulaştığı anlaşılmıştır.

16. 6284 sayılı Kanun'un 1. maddesinde öngörüldüğü üzere sadece şiddete uğrayan değil *şiddete uğrama tehlikesi bulunan* kadınlar da koruma kapsamında bulunmaktadır. Bu düzenleme gereği şiddete uğrama tehlikesinin devam edip etmediğinin mahkemece araştırılarak anılan kanunda düzenlenen ve somut olaya uygun düşen bir tedbir alma zorunluluğunun öngörüldüğü söylenebilir. Buna rağmen itiraz mercii tarafından başvurunun şiddete uğrama riskinin ortadan kalkıp kalkmadığı araştırılmadan, tedbirin verilmesine ilişkin koşulların değişip değişmediği kararda tartışılmadan, başvurunun sunduğu deliller değerlendirilmeden ve somut olaya uyabilecek mahiyette olan başka bir önleyici veya koruyucu tedbirin neden seçilmediği gerekçeleriyle açıklanmadan tedbirlerin kaldırılmasına karar verildiği görülmüştür (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. A.G. [2. B.], B. No: 2020/32928, 14/2/2024, § 16; Zekiye Esin [1. B.], B. No: 2021/56667, 13/2/2024, § 15).

17. 6284 sayılı Kanun'da ve konu ile ilgili uluslararası hukukta kadına yönelik şiddetin cinsiyete dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü şiddet içeren davranışı kapsadığı açıkça kabul edilmiştir. Tüm bunlara rağmen itiraz merciince *"talebin taraflar arasındaki hukuki ve cezai uyumsuzluk ile komşuluk ilişkisinden kaynaklandığı, bu nedenle 6284 sayılı Kanun kapsamında kalmadığı"* belirtilmek suretiyle tedbir kararının kaldırılmasına karar verilmiş olup somut olayda erkek şahısların kadın olan başvurucuya yönelttiği eylemlerin başvurunun kadın olmasından kaynaklanıp kaynaklanmadığına, eylemin kadına yönelik şiddet niteliğinde olup olmadığına dair somut bir açıklama, değerlendirme veya gerekçe ortaya konulmadığı görülmüştür. Bu itibarla itiraz merciinin aile içi şiddet ve ısrarlı takip dışındaki durumların veya kadına yönelik aile içinde gerçekleştirilmeyen tüm şiddet eylemlerinin 6284 sayılı Kanun'un kapsamının dışında tutulması gerektiği sonucunu doğuracak mahiyetteki yaklaşımının anayasal güvencelere aykırı olduğu açıktır (benzer değerlendirmeler için bkz. Nuriye Ayhan Altıner, § 47). Bu tür genel ve toptancı bir yaklaşımın somut olaya özgü bireysel değerlendirmeleri ve açık bir tehlikenin varlığını gözardı etme sonucunu doğurabileceği, şiddetin önlenmesi, bireylerin beden ve ruh sağlığının korunması konusundaki devletin yükümlülüklerine aykırı uygulamalara ve sonuçlara neden olabileceği de vurgulanmalıdır.

18. Ayrıca tedbirin kaldırılması kararında aleyhine tedbir talep edilen üç kişi hakkında aynı değerlendirmenin yapıldığı görülmekle birlikte A.B. hakkındaki ceza yargılamasında verilen mahkûmiyet hükmünün ve sabit görülen suçun mahiyetinin de gözönünde bulundurulmadığı anlaşılmıştır. Sonuçta başvurunun şiddet tehlikesi içinde bulunduğu iddiasının belirli ve somut bir olayla sınırlı olmadığı dikkate alındığında aleyhine tedbir talep edilen kişiler hakkında bireyselleştirme yapılması suretiyle ilgili ve yeterli gerekçe ortaya konmadan uygulanan tedbirlerin tamamen kaldırılmasına karar verildiği görülmüştür.

19. Yargılama süreci bir bütün hâlinde incelendiğinde başvuru, maruz kaldığı eylemlerin A.B. ile arasında yaşanan ve kesinleşmiş mahkûmiyet kararıyla sonuçlanan sarkıntılık yapmak suretiyle cinsel saldırı suçundan kaynaklandığını açıklayarak devam eden tehlike olasılığının güçlü şekilde varlığını ortaya koymasına rağmen itiraz merciinin başvurucaı korumaya yönelik tedbirleri sağlama yönündeki pozitif yükümlülükler uygun hareket etmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte itiraz merciinin başvurunun maddi ve manevi varlığının korunması hakkı bakımından ilgili ve yeterli gerekçe ortaya koymadan tüm tedbirlerin kaldırılmasına karar vermesi nedeniyle devlete ait pozitif yükümlülüklerin bu bağlamda da gereği gibi yerine getirildiğinden söz edilemez.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde koruma altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması ve 30.000 TL tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

23. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili bir tutum sergilediği neticesi çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyumsuzluğun sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

24. Diğer taraftan somut olay bağlamında yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi ihlale yol açan yargılama sürecine muhatap olan başvurunun bu süreçte uğradığı bütün zararları gidermemektedir. Dolayısıyla *eski hâle getirme* kuralı çerçevesinde ihlalin bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılabilmesi için maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle ve yeniden yargılama yapılması suretiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun niteliği gereği kamuya açık belgelerde başvurunun kimliğinin RESEN GİZLİ TUTULMASINA,

B. Maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak

amacıyla İstanbul Anadolu 2. Aile Mahkemesine (E.2021/6742 D.İş, K.2021/6769) ileilmek üzere İstanbul Anadolu 1. Aile Mahkemesine (E.2021/6186 D.İş, K.2021/6205) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

F. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/2/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.